

Sporen

Nieuwsbrief van de
Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging

Coll.: L01265

0,5 mm

©Ips Lancel

06

Perenniporia

Cystoderma

08

10

Phlebiella

En de vaste rubrieken...

- Editoriaal
- Activiteitenkalenders
- Bib-nieuws
- Nieuwtjes uit recente tijdschriften
- Cartoon

Editoriaal

Beste mycologen

De zomer lonkt. De lente gaf ons al warme, zomerse dagen en liet een paar onweersbuien op ons los met een regenval waardoor we ons in de tropen waanden. Benieuwd wat dat zal doen met onze mycelia! Een zomer die kans biedt aan vroege en zeldzame ectomycorrhizavormers, zou een mooie compensatie zijn voor al diegenen die geteisterd werden door wateroverlast.

De International Mycological Association (IMA) zal deze zomer op het 11^e Internationaal Mycologisch Congres in Puerto Rico vergaderen en stemmen over de nomenclatuurregels (wetten die te maken hebben met naamgeving) en veranderingen daarin. Eerst wordt een elektronische stemming gehouden over 7 voorstellen, waarvoor ook sommigen van u (leden van de IMA, Nederlandse Mycologische Vereniging, British Mycological Society, Deutsche Mykologische Gesellschaft of andere) een uitnodiging ontvingen. Voorstel 5 en 6 gaan over een drastische wijziging die veel opschudding veroorzaakt bij taxonomisch georiënteerde mycologen. Terwijl nu steeds een specimen (vb. herbariumcollectie) moet worden aangeduid als type van een nieuwe soort, stelt men voor om ook DNA-sequenties als types voor namen van fungi toe te laten. Een groot aantal auteurs (meer dan 400, waaronder ook 12 Belgische mycologen) ondertekende een artikel waarin argumenten worden uiteengezet om deze voorstellen af te wijzen. Ik wil hierbij ook vragen aan diegenen onder u die stemgerechtigd zijn, op deze voorstellen negatief te stemmen. Het is belangrijk dat u een stem uitbrengt, want elk voorstel met 75 % tegenstemmen wordt verworpen en niet verder bediscussieerd in Puerto Rico. Wie meer wil lezen hierover: zie *.

Wij blikken terug op een mooie en bijzonder talrijk bijgewoonde mycologendag. Dank aan de organisatoren van MYCOLIM. Mogen de verhalen die u daar hoorde en de inhoud van dit nummer u inspireren om weer op zoek te gaan naar allerlei moois en boeiends het komende seizoen! En blijf communiceren over wat u vindt en ontdekt, op onze vele activiteiten of... waarom niet... in een artikeltje voor onze volgende Sporen?

Mieke Verbeken

ondervoorzitter KVMV

* "Considerations and consequences of allowing DNA sequence data as types of fungal taxa" in IMA FUNGUS · 9(1): 167–175 (2018).

Excursiekalender

D = dagexcursie, V = voormiddag, N = namiddag

Voor **AMK** is het uur van samenkomst steeds **9.45 uur**, tenzij anders vermeld! Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon.

Voor **OVMW** is het uur van samenkomst bij excursies steeds **9.30 uur**, tenzij anders vermeld!

Voor **ZWAM** is de afspraak ter plaatse telkens te **9.30 uur (D)** of **14.00 uur (N)**.

Reeds door de afdelingen vastgelegde excursies tot eind september 2018

zondag 15-07-2018 - AMK (V)

Uilenbos te Hove

Vertrek om 9.45 u. aan de kerk van Lint omwille van wegenwerken in Hove.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 268 167)

zondag 29-07-2018 - AMK (V)

Steentjesbos te Mechelen

Vertrek om 9.45 u. aan de kerk van Schiplaken, Bieststraat 304B. Neem E19, afrit Zemst en volg dan richting Hofstade (Robert Schumanlaan/N267). Aan de verkeerslichten recht door richting Boortmeerbeek, Hever, Schiplaken (N267). Neem de eerste afslag rechts (Burggraaf Terlindenlaan) tot in het centrum van Schiplaken.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 268 167)

zaterdag 11-08-2018 - AMK (V)

Vordenstein te Schoten

Vertrek om 9.45 u. Samenkomst op de parking van het domein, Kopstraat, 2900 Schoten. Vanuit Antwerpen te bereiken via E19, afrit 5, rechts aanhouden. Richting Merksem tot aan de eerste lichten (Carrefour). Daar links Horstebaan nemen. Derde straat links is de Kopstraat.

Leiding: Henri Stappaerts (03 288 43 70)

zaterdag 18-08-2018 - AMK (V)

Dunbergbroek te Holsbeek

Vertrek om 9.45 u. aan de kerk op de hoek van Rotselaarse-

baan en Gebroeders Van Tiltstraat te Holsbeek.

Leiding: Lieve Jacobs (0494 15 41 41)

zondag 19-08-2018 - ZWAM (N)

Walenbos te Houwaart

Vertrek om 14.00 u. op de parking van het Walenbos langs de Kriebekestraat te Houwaart (Tielt-Winge). We verkennen de Doolaag, een nat gebied, en dus zijn laarzen nodig.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 25-08-2018 - ZWAM (N)

Arboretum Heverleebos te Heverlee

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het Arboretum in Heverleebos, Naamsesteenweg bij de brug onder de E40 te Heverlee.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zondag 26-08-2018 - AMK (D)

Natuureservaat **Marselaer** (VM) en **Lippelobos** (NM) te Malderen

Vertrek om 9.45 u. aan de Marselaerdreef 6 te Malderen (Londerzeel), aan voormalige taverne Lomast op grens met Waterwinningsstraat (zie <https://goo.gl/maps/SKgY9rkgVGK2>). Vertrek namiddag aan parking Lippelobos te Malderen, Lippelostraat/Kasteeldreef (zie <https://goo.gl/maps/VqRJ2Kt631z>). Geïnteresseerden die enkel willen aansluiten voor de namiddagexcursie, nemen contact op met de leiding.

Leiding: Eric Daelemans (0488 264 273)

vrijdag 31-08-2018 - ZWAM (D)

Weekend Paddenstoelen in de Eifel

Het weekend in K13 Vogelsang van 31 augustus tot 2 september is reeds volgeboekt. Wie mee wil volgend jaar, kan dat altijd melden bij het ZWAM-bestuur.

zaterdag 01-09-2018 - AMK (V)

Graafweide Molenbos te Vorselaar

We verkennen een nieuw aangekocht terrein van Natuurpunt in de vallei van de Aa en de Kleine Nete. Het betreft in hoofdzaak broekbos en voormalige populierenaanplant, maar ook een deeltje oud bos met mooie flora-elementen. Meegebrachte picknick kan 's middags genuttigd worden in Den Herberg. Laarzen zijn aan te raden.

Vertrek om 9.45 u. aan de parking WZC De Wijngaard, Beukenlaan 2 te Grobbendonk.

Leiding: Peter Van der Schoot (0476 095 061)

zaterdag 08-09-2018 - AMK (V)

Averbode bos & heide, Averbode

Vertrek om 9.45 u. vanop de parking van 'Het moment', Herseltse baan 2, 3271 Scherpenheuvel-Zichem.

Bereikbaar via afrit 24 Geel-Oost van de E313, richting Eindhoven en verder richting Veerle. In Veerle de N127 richting Diest, ongeveer 1,3 km verder rechtsaf N165 naar Averbode.

Leiding : Jos Volders (0497 66 62 84)

zaterdag 08-09-2018 - OVMW (V)

Sint-Pietersbos, Ronse

Afspraak en parkeren in de straat van bistro Boekzitting. Te bereiken: N48 richting Ronse (vanuit Brakel). Dan rechtsaf naar de Kanarieberg en volgen tot het einde waar je uitkomt aan een rondpunt in het bos. In die straat kunnen we parkeren, maar niet op de parking van de Boekzitting zelf.

Contact: Nathan Schouttetten (0495 11 38 16)

zaterdag 08-09-2018 - ZWAM (N)

Mollendaalbos te Bierbeek

Vertrek om 14.00 u. op de parking bij het boswachtershuis 'Brise-Tout' langs de Sint-Joris-Weertstraat te Bierbeek. Te bereiken via het centrum van Bierbeek, richting Bevekomstraat.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 15-09-2018 - AMK (V)

Muizenbos te Ranst

Vertrek om 9.45 u. aan de kerk van Ranst.

Leiding: Lieve Deceuninck (0475 268 167)

zaterdag 15-09-2018 - OVMW (V)

Groenhovebos te Torhout

Afspraak op de parking rechtover Manège Groenhove, Bosdreef 8, 8820 Torhout. Te bereiken: E403 afrit 10 (Torhout), vervolgens R34 naar Torhout, aan rondpunt 3e afslag Kei-bergstraat maar dan direct links Ventweg Zuid. Vervolgens rechts Ruitjesbosstraat en Bosdreef.

Contact: Marc Haerssens (09 251 15 31 thuis en op de dag van de uitstap 0476 94 28 51)

zondag 16-09-2018 - ZWAM (N)

Meetshoven te Aarschot

Vertrek om 14.00 u. op de parking 'de Torens' langs de Ter Heidelaan nabij de rotonde te Aarschot (ring).

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

zaterdag 22-09-2018 - AMK (D)

Plantentuin te Meise

Deze excursie gaat door in samenwerking met de Cercle de Mycologie de Bruxelles.

Vertrek om 9.45 u. aan de ingang van de Plantentuin, Nieuwelaan 38 te Meise. Bereikbaar via A12 richting Brussel, afrit 3 Meise-Wolvertem. Aan de lichten links N277 (Nieuwelaan) ± 2 km. Parkeermogelijkheden langsheen de Nieuwelaan.

's Middags kunnen we snacks of uitgebreider eten in de taverne van de Plantentuin, De Orangerie. Hier mag men echter niet picknicken, ook niet op het terras, dat kan wel op het binnenplein van het Pachthof, nabij de Tuinwinkel.

Leiding: Myriam de Haan (0486 68 16 30)

zaterdag 22-09-2018 - OVMW (D)

Donkmeer te Berlare (Overmere)

Afspraak aan de Bareldonkkapel, Berlare (Kappelleplein). Te bereiken: E17 afrit Beervelde-Lochristi (richting Antwerpen), vandaar richting Donkmeer: Rivierstraat - Heirweg - Dender-

mondsesteenweg tot aan rondpunt dat naar de Donk leidt (Donkmeer staat al aangeduid) - voorbij het meer rijden tot aan de ontmoetingsplaats. In de namiddag gaan we naar Salon du Champignon (Ledeganckstraat 35, Gent) om de vondsten microscopisch te onderzoeken.

Contact: Glen Dierickx (0485 69 18 39)

zaterdag 22-09-2018 - ZWAM (D)

Dagexcursie **Kempen** te Dessel

Afspraak om 9.30 u. op de markt te Dessel. Vandaar rijden we samen naar het vertrekpunt. Zorgen voor picknick.

Leiding: Luk Peeters (0484 19 21 64). Wie na de middag wil aansluiten, neemt daartoe contact op met Luk.

zaterdag 29-09-2018 - AMK (V)

Steengroeven te Kwaadmechelen

Vertrek om 9.45 u. Bijkomende praktische informatie wordt later online gezet. Afhankelijk van de voorbereiding wordt er een namiddagprogramma voorzien. Leiding: Paul Caerts.

Contact: Lieve Deceuninck (0478 268 167)

zondag 30-09-2018 - ZWAM (N)

Margijsbos te Loonbeek

Vertrek om 14.00 u. op de parking tegenover het kasteel van Loonbeek (Huldenberg) St-Jansbergsteenweg.

Leiding: Georges Buelens (0471 20 50 14)

Educatieve bijeenkomsten

De bijeenkomsten (W) in **Gent** gaan door vanaf 16.00 uur bij de Onderzoeksgroep Mycologie van de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstraat 35, 2^e verdieping. De toegang is het gemakkelijkst via de plantentuin. Gebruik 's avonds de hoofdingang. Contact : Mieke Verbeke (0494 75 72 02) of Nathan Schouffet (0495 11 38 16).

De bijeenkomsten in **Antwerpen** gaan door in de Bioruimte van de UAntwerpen, Campus Drie Eiken (gebouw Gouverneur Andries Kinsbergen), GPS-adres: Fort VI-straat te Wilrijk (tegenover gebouw G). Vóór iedere vergadering (behalve bestuurlijke vergaderingen) is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen. Het opstellen van de microscopen voor praktijklessen en mycologische werkgroepavonden gebeurt bij voorkeur vóór 20.00 uur zodat de sessies vlot kunnen beginnen. De bib is steeds gesloten de 4^e dinsdag van de maand.

De ZWAM-bijeenkomsten in **Diest** gaan door van 19.00 tot 22.00 uur in het Bezoekerscentrum van het Webbekomsbroek, Omer Vanoudenhovelaan 48 te Diest.

maandag 09-07-2018 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken. Let op! Wegens verlofperiode in de namiddag vanaf 13.30 u.

maandag 30-07-2018 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te

doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken. Let op! Wegens verlofperiode in de namiddag vanaf 13.30 u.

maandag 20-08-2018 - ZWAM (N)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken. Let op! Wegens verlofperiode in de namiddag vanaf 13.30 u.

dinsdag 21-08-2018 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Leiding: gevorderde leden

Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 28-08-2018 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Leiding: gevorderde leden

Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 03-09-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19u00.

dinsdag 04-09-2018 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Leiding: gevorderde leden

Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 11-09-2018 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Leiding: gevorderde leden

Van 19.30 - 22.00 u.

maandag 17-09-2018 - ZWAM (A)

Educatieve bijeenkomsten ZWAM (Diest)

Mogelijkheid om onder begeleiding van ervaren mycologen, met eigen microscoop en vondsten, aan determinatie te doen. De bibliotheek is dan open voor het gebruik van determinatiewerken vanaf 19u00.

dinsdag 18-09-2018 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Leiding: gevorderde leden

Van 19.30 - 22.00 u.

dinsdag 25-09-2018 - AMK (A)

Determinatieavond met les microscopische technieken op vers materiaal

Het thema wordt bepaald aan de hand van de aanwezige exemplaren.

Leiding: gevorderde leden

Van 19.30 - 22.00 u.

Grinniken

met mycologen (Staf Persoons)

Essenzwam - *Perenniporia fraxinea* (Bull.) Ryvarden

Georges Buelens - georges.buelens@telenet.be

De Essenzwam is een soort die niet zo vaak wordt gemeld, maar die waarschijnlijk minder goed wordt herkend. Deze bijdrage is dan ook bedoeld om wat meer aandacht voor deze soort op te wekken, wat mogelijk naar meer meldingen kan leiden.

Eerdere waarnemingen

Uit de gegevensbanken (FUNBEL en Waarnemingen) blijkt dat de meeste meldingen (50 %) op Gewone es (*Fraxinus excelsior*) betrekking hebben, maar niet elke houtzwam op es is daarom een Essenzwam!

De Essenzwam komt immers ook op ander loofhout voor. In de literatuur worden als mogelijke waardplanten naast Gewone es nog gemeld: eik, beuk, populier, notelaar, iep, wilg, robinia, paardenkastanje, berk, vlier, plataan, hulst, kers en valse christusdoorn. Dus voldoende substraten en nog een reden om eens goed rond te kijken.

Meestal betreft het bomen in lanen en parken op voedselrijke gronden, waarop de Essenzwam gewoonlijk aan de basis van de nog levende bomen groeit. Uitzonderlijk zou die ook op stobben voorkomen, maar dat kon ik zelf nog niet vaststellen.

Verwarring mogelijk

Meestal wordt Essenzwam verward met Platte tonderzwam of Dikrandtonderzwam. Beide soorten hebben immers eveneens een witte groeirand. Maar de groeirand van Essenzwam is niet alleen wit doch ook gelig (foto 1). Het meest opvallende beeld van Essenzwam in het veld is wat je zou kunnen omschrijven als een *Ganoderma* met witte sporen. Tenminste, zo ziet hij er uit en dat is ver van een slechte vergelijking. Dus als je een *Ganoderma*-achtige zwam ziet met witte sporen, dan is de kans groot dat je een Essenzwam hebt gevonden.

Foto 1: Essenzwam aan de basis van een zuilvormige Zomereik in het Arenbergpark. (Georges Buelens)

Omschrijving

Het vruchtlichaam van Essenzwam is meerjarig (foto 2), tot 30 cm diameter groot en groeit vaak met enkele hoeden bij elkaar. Die zijn over de volle breedte aan het substraat gehecht. Individuele hoeden in bovenaanzicht zijn rondachtig. In zijaanzicht zijn ze consolevormig of ongeveer driehoekig. Het bovenoppervlak is onregelmatig bultig, fijn viltig indien jong maar snel glad wordend en dan met een dunne korst. De kleur is zwartachtig op oudere delen; jongere delen hebben een wittige groeirand, waarvan de rand wat gelig is.

Waarneming

Op 4 augustus 2017 werden in het park van Arenberg te Heverlee Essenzwammen gevonden op de voet van twee zuilvormige Zomereiken (*Quercus robur* 'Fastigia-

Foto 2: Essenzwam met verschillende hoeden en de groeiwijze met jonge en oude exemplaren. (Georges Buelens)

De resupinaat groeiende *Fraxinea medullipanis* komt wel bij ons voor, maar geeft dus geen aanleiding tot verwarring.

Geraadpleegde literatuur

Breitenbach, J. & Kränzlin, F. (1986). Champignons de Suisse, Tome 2 Champignons sans lames, Edition Mycologia CH-6000 Lucerne 9.

Dam, N. & Kuyper, T.W. (2016). Veldgids Paddenstoelen II, KNNV Uitgeverij.

Frencken, J. (1985). Twee zeldzame houtzwammen uit de Gooise wouden, *Perenniporia fraxinea* en *Creolophus cirrhatus*, in *Coolia* 28(1): 9-12

Gerhardt, E. (2006). De grote paddenstoelengids voor onderweg, Tirion Uitgevers B.V. Baarn.

Jahn, H. (1981). Houtzwammentabel. Uitgave van de JBN.

Ryvarden, L. & Melo, I. (2014). Poroid fungi of Europe, Synopsis Fungorum 31.

Digitale bronnen

www.kvmv.be/funbel

www.waarnemingen.be

www.verspreidingsatlas.nl

ta') die op zowat 10 m van elkaar staan (foto 1 en 2).

Microscopie

De sporen zijn dikwandig en glad, ovaal tot rondachtig met een moeilijk zichtbare kiemporie en één grote oliedruppel. Ze meten $6,5-9 \times 7-8,5 \mu\text{m}$ (foto 3).

Ecologie en verspreiding

De Essenzwam komt voor op het hele noordelijke halfrond, maar is overall zeldzaam. Het is een witrotter die vooral het wortelstelsel van de boom aantast. Aangeaste bomen vallen na enkele jaren gewoon omver.

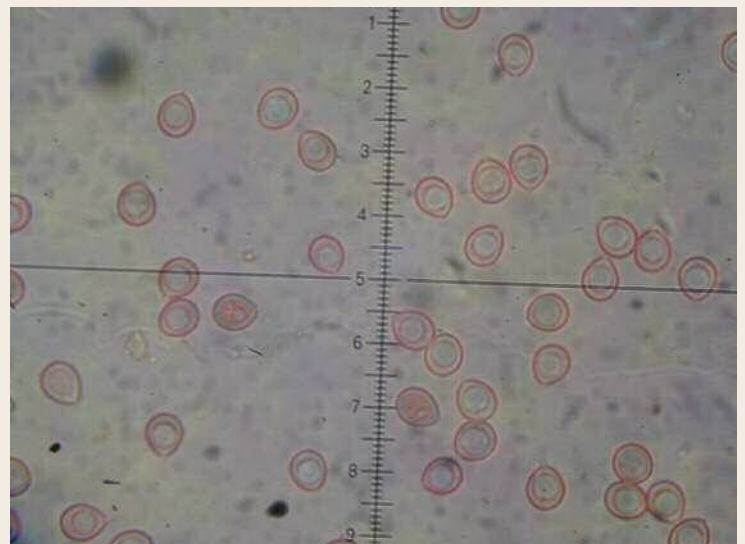
Systematiek

Vroeger was de Essenzwam gekend onder andere namen, zoals: *Fomitopsis cytisina* (Berk.) Bond. & Sing., *Haploporus cytisinus*, *Fomes cytisinus*, *Fomes fraxineus*, *Polyporus fraxineus*, *Boletus fraxineus* en *Fomes ganoderma*.

Het genus *Perenniporia* bestaat uit 9 soorten in Europa, waarvan de meeste in het zuiden te vinden zijn. Slechts 2 soorten vormen consolevormige vruchtlichamen, de overige groeien resupinaat.

Perenniporia fraxinea komt bij ons voor en *P. ochroleuca* vooral in het zuiden (Canarische eilanden, Portugal en de Kanaaleilanden met inbegrip van de zuidkust van Engeland en Wales) wat de kans op waarneming klein maakt.

Foto 3: Sporen van Essenzwam (x 1000) in congorood

Elk jaar vinden we tijdens onze talrijke excursies een groot aantal nieuwe soorten voor Vlaanderen naast heel zeldzame soorten en soorten die al tientallen jaren uit onze lijsten verdwenen zijn. Deze verrassende vondsten komen zelden in beeld, soms voor een beperkt publiek op een bijzondere vondsten-avond of op de jaarlijkse mycologendag. In deze rubriek willen we deze soorten een gezicht geven via een korte beschrijving, een beknopte literatuuropgave en enkele foto's.

Cystoderma simulatum – Winterkorrelhoed

Martine Verbiest

Waarneming

Bij het zoeken naar korstzwammen aan mijn vijver in Aarschot, vond ik aan de rand van een oude coniferenhoutmijt mooie oranje paddenstoeltjes (foto 1). Ik was blij verrast om op 30 januari 2018 nog "echte" paddenstoeltjes te vinden. Met het sombere, donkere weer waren het zonnige verschijningen. Mijn eerste idee ging naar een nieuwe 'vlucht' dennenvlamhoeden, maar ergens klopte het niet. Bij het nader bekijken zag ik een vaag ringetje en velumvlokken op het onderste gedeelte van de steel. Met een brede glimlach en het idee dat het wel iets speciaals zou kunnen zijn, ging ik naar huis.

Foto 1: *Cystoderma simulatum* - Winterkorrelhoed

Beschrijving

Macroscopisch

De hoeden hebben een diameter van 0,5 tot 3 cm, convex, later afgevlakt, met een kleine baksteenrode tot roestbruine umbo. Naar de randen toe zijn de hoeden meer okergeel tot lichtgeel; bij droogte en verouderen worden ze vuilgeel. De randen zijn duidelijk uitgerold zodat de lamellen goed zichtbaar zijn (foto 2). De hoed is mat, licht berijpt en viltig. Het hoedoppervlak is effen of met een radiaal gerimpelde structuur. Met een sterke loep zijn duidelijk korreltjes te zien. Bij sommige exemplaren zijn er velumrestanten aan de hoedrand. De steel is cilindrisch en okergeel, 1,5-4 cm lang en met een diameter van 0,2-0,5 cm, onderaan lichtjes verbredend, al is dit verwaarloosbaar. De rafelige en vergankelijke ring bevindt zich ongeveer in het midden van de steel of lager. Boven de ring is de steel kaal, onder de ring is hij be-

dekt met verspreide witte velumvlokken. De aangehechte lamellen zijn eerst wit, later crèmekleurig. De

Foto 2: Structuur van de hoedhuid en lamellen die buiten de rand komen

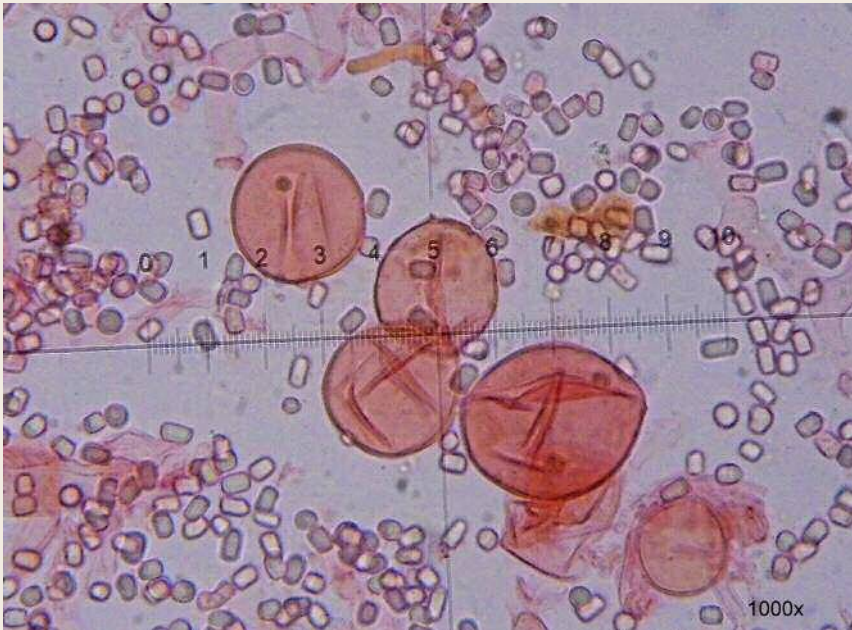

Foto 3: Arthroconidiën en sphaerocysten.

sporee is witachtig tot zeer bleek gelig. Bij het openen van het doosje met het bewaarde exemplaar nam ik een zachte amandelgeur waar.

Microscopisch

De sporen zijn ellipsoïd tot subgloboos, hyalien en amyloïd, $(3,2)3,4-5(5,6) \times 2,4-3,6 \mu\text{m}$. De basidia zijn 4-sporig met als afmetingen: $16-28 \times 4-6 \mu\text{m}$. Cystiden werden bij het eerste onderzoek niet gevonden. Bij een latere poging werd een min of meer fusiforme cystide gevonden van $31 \times 6 \mu\text{m}$. Volgens Galliot (2003) zijn de cystiden zeer variabel en $22-42 \times 4-7 \mu\text{m}$ groot. De hoedhuid bestaat uit sphaerocysten, ronde cellen die bruin-kaneelkleurig worden met KOH. Ze zijn hyalien, $14-46(56) \times 11-30 \mu\text{m}$.

Net onder de hoedhuid bevinden zich arthrosporen of arthroconidiën (foto 3). Dit zijn ongeslachtelijke, cilindrische sporen, die gevormd worden door afsplitsing van gesepteerde hyfen. De afmetingen hiervan zijn $3,2-6,4 (9) \times 2,4-4 \mu\text{m}$.

Determinatie

Na de microscopie ging ik op zoek in *Funga Nordica* (2008). Oorspronkelijk dacht ik aan een *Pholiota*, maar al snel bleek dat niet te kloppen. De sporen waren hyalien, veel te klein en cystiden had ik eerst niet gevonden. Toen ik de hoed beter bekeek vond ik hem nogal viltig, iets korrelig. Misschien toch maar eens kijken bij de Korrelhoeden (*Cystoderma*). Hoewel de soort niet in de eerste uitgave van *Funga Nordica* beschreven wordt,

bracht de sleutel daar me wel in de goede richting door de arthrosporen.

Over deze cystiden zijn er in de literatuur heel wat verschillen te lezen. Galliot (2003) vermeldt cystiden die zeer variabel kunnen zijn, van fusiform tot lageniform of clavaat, tot licht subcapitaat met apex tot $8 \mu\text{m}$. Breitenbach (1984) vermeldt hierover niets.

Bij een paddenstoelengroep op facebook zag ik voor het eerst een foto van de Winterkorrelhoed. En ja, deze moest het wel zijn! Na wat onderzoekwerk met al mijn gegevens en met de sleutel in de 2-delige uitgave van *Funga Nordica* (2012) kreeg mijn vondst een toepasselijke naam: Winterkorrelhoed - *Cystoderma simulatum* P.D. Orton. In

de bibliotheek van de KVMV kon ik gebruik maken van een artikel waarin Galliot (2003) deze soort uitvoerig beschrijft. Jos Volders bevestigde de determinatie.

Voorkomen en verspreiding

De gevonden exemplaren stonden op half begraven, sterk verrotte stammen van *Chamaecyparis*. In eerdere waarnemingen worden wilg en vlier als substraat vermeld. Ook op houtsnippers kunnen ze voorkomen, evenals op verscheidene soorten sterk vergaan hout. Ze groeien in de late herfst en het begin van de winter. De verspreidingskaart van deze saprotrofe soort op de KVMV-website geeft voor Vlaanderen slechts 4 andere vondsten. Voor Nederland vermeldt de Verspreidingsatlas de soort als 'zeer zeldzaam' met 8 vondsten op dood hout.

Herbarium: MV/2018/4

Literatuur

- Breitenbach, J. & Kränzlin, F. (1984). Band 4 Blätterpilze 2.Teil.
- Galliot, L. & Sugny D. (2003). *Cystoderma simulatum*, une espèce peu connue. Bulletin trimestriel de la Société Mycologique de France. Tome 119, fasc. 3: 253-259.
- Knudsen, H. & Vesterholt, J. (Eds) (2012). *Funga Nordica*. Nordsvamp-Copenhagen.
- Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, 2017: FUNBEL-database, Adm. E. Vandeven., <http://www.kvmv.be/index.php/paddenstoelen/soortenlijst/2627>

Phlebiella fibrillosa – Rafelig wasje

Gut Tilkin

Foto 1: *Phlebiella fibrillosa* op afgevallen eikels van Amerikaanse eik

Waarneming

Een ordinaar hyfenmatje, een kunstzinnig geplakt vogel-veertje of toch een speciale korstzwam op een wat vreemd substraat? Jos Lenaerts, onze gids van dienst, vond dit kleinood (foto 1) tijdens onze winterexcursie van donderdag 1 februari in het Gielenbos te Opheers. Dit privébos in het zuiden van Limburg, met loofbomen en enkele aangeplante naaldbomen, is gelegen op een kalkbodem en bevat heel wat dood hout. De vondst deed mij denken aan foto's in een artikel van Ida Bruggeman (2017). Sinds het lezen ervan had ik al enkele malen zo een wit hyfentapijtje meegenomen om te determineren, maar telkens zonder succes. 's Avonds onder de microscoop was het nu wel onmiddellijk duidelijk: *Phlebiella fibrillosa* (Hallenb.) Larss. & Hjortst. of het Rafelig wasje. We vonden die namiddag in het Gielenbos ook de Rode kelkzwam (*Sarcoscypha coccinea*) en de Krulhaarkelkzwam (*S. austriaca*) op dode, vochtig gelegen loofhouttakken.

Beschrijving

Macroscopisch

Het vruchtlichaam is resupinaat, dun, aangehecht en wit. De grovere hyfenbundels met daartussen fijnere strengen zijn min of meer radiaal geschikt. De rand is fijn draadvormig. Hier en daar is er een ophoping van poederig materiaal. Bij het ouder worden is er een lichte vergeling.

Microscopisch

Het hyfensysteem is monomitisch; de dunwandige hyfen hebben gespen en een diameter van 1,8-3,7 μm . De meeste hyfen in de strengen zijn zeer sterk geïncrusteerd met staafvormige kristallen. De basidiën zijn pleuraal (foto 2), cilindrisch, 14-15 \times 4,5-5,5 μm , met basale gesp en 4 sterigmen. De kleine sporen zijn fijn wrattig (foto 2), 4,2-4,6 \times 2,6-3,0 μm , ornamentatie inbegrepen, en de adaxiale zijde is vaak min of meer afgeplat en egaal. In elk preparaat is er overvloedig kristallijn materiaal aanwezig, wat het zoeken naar sporen en basidiën extra moeilijk maakt.

Determinatie

De combinatie pleurale basidiën en wrattige sporen laat niet veel keuze toe en is typisch voor het genus *Phlebiella*. In het werk van Bernicchia & Gorjon (2010) moet er vervolgens in de sleutel gekozen worden op basis van sporengrootte en -vorm tussen *P. christiansenii* en *P. fibrillosa*.

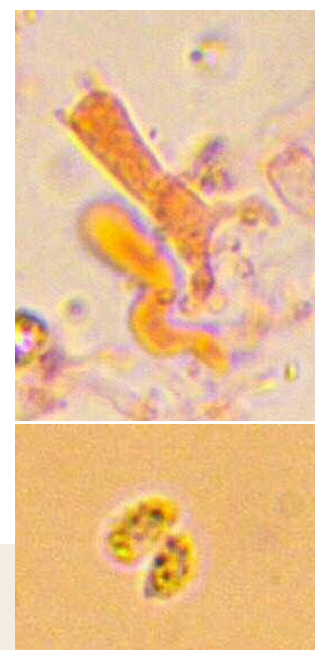

Foto 2: pleurale basidiën en sporen (in congorood)

Onze waarnemingen wezen duidelijk naar *P. fibrillosa* of Rafelig wasje. Ook in het 8-delige werk over Korstzwammen in Noord-Europa van Hjortstam K. e.a. (1987) leidt de sleutel vlot naar *P. fibrillosa* en wordt deze soort goed geïllustreerd met duidelijke tekeningen.

Voorkomen en verspreiding

Phlebiella fibrillosa is een saprotrofe soort die voorkomt op afgevalen bladeren en dunne afgevalen takjes van loofbomen.

Op de verspreidingskaart in Vlaanderen staan slechts enkele vindplaatsen met hoofdzakelijk vruchten en bladeren van loofhout als substraat. In de verspreidingsatlas van Nederland zit deze soort in de categorie 'uiterst zeldzaam' en wordt uitsluitend op dood materiaal van loofbomen gemeld.

Sinds de hierboven beschreven vondst zagen we het Rafelig wasje daarna bijna wekelijks tijdens onze winterexcursies, telkens als fijne witte hyfenmatjes op dode bladeren en hout van vooral populier (foto 3). De huidige verspreidingskaart krijgt dus 4 nieuwe vindplaatsen erbij. Waarschijnlijk is de soort niet zo zeldzaam maar is dat eerder het geval voor diegenen die naar deze hyfenmatjes kijken.

Herbarium: GT18005

Foto 3: *Phlebiella fibrillosa* op hout van populier

Literatuur

- Bernicchia A. & Gorjon S.P. (2010). Corticiaceae s.l. Fungi Europaei 12. Alassio, Edizioni Candusso. 1008 pp.
- Bruggeman, I. (2017). Een soort die je gemakkelijk over het hoofd ziet: *Phlebiella fibrillosa*. *Coolia* 60 (3): 183.
- Hjortstam K., Larsson K-H. & Ryvarden L. (1987). The Corticiaceae of North Europe. Volume 8. Fungiflora, Oslo
- www.kvmv.be
- www.verspreidingsatlas.nl/paddenstoelen

In deze rubriek hou ik jullie graag op de hoogte van enkele projecten van onze onderzoeksgroep mycologie, Universiteit Gent. Het lijkt een goed idee om de studenten die kiezen voor mycologie in hun masteropleiding, voor te stellen en hun masterproeven wat toe te lichten. U zal hen immers ontmoeten op excursies, weekends, mycologendagen enz. Vaak zullen zij ook een beroep doen op samenwerking in verband met het bekomen van specimens, data enz. Anderzijds kan u ook met hen contact opnemen indien u meent te kunnen bijdragen of meer uitleg wenst over een onderwerp. De interactie tussen onze jongste mycologen, vaak studenten biologie, en de doorwinterde leden van de mycologische vereniging kan heel bijzonder en verrijkend zijn. Dat hebben we het laatste herfstseizoen ervaren door de gezamenlijke identificatiesessies in Salon du champignon (ons mycologisch practicum en bibliotheekzaaltje) alsook door de aanwezigheid van veel OVMW-leden op de presentaties van studenten over paddenstoelen. Een initiatief dat voor herhaling vatbaar is! Laat ons investeren in jong mycologisch bloed!

Thesisonderwerpen worden in de loop van de nazomer-herfst en in samenwerking met geïnteresseerde studenten uitgeschreven. In november van hun eerste master moeten zij dan beslissen wat zij het jaar daarop gaan uitvoeren. Het gros van het werk gebeurt immers in tweede master, maar nu zijn zij wel al volop bezig met een literatuurstudie en het uitschrijven van hun projectvoorstel.

Dit jaar zijn er 4 studenten die een mycologisch onderwerp opstarten.

Jana Goes en Nathan Schoutteten zullen werken rond **Veranderingen van soortensamenstelling bij afbraak van groot dood beukenhout in Kersselaerspleyn (Zoniënwoud) in functie van stikstofdepositie, ecosysteemontwikkeling en degradatiefase van het hout.** Dit onderzoek gebeurt samen met het team Bosreservaten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en is een voortzetting van het werk van Ruben Walleyen die in 2002-2003 ongeveer 200 geselecteerde dode beuken (met verschillende diameters en afbraakklassen) inventariseerde. In totaal werden meer dan 300 soorten hout-saprotrofen geregistreerd, waaronder enkele zeldzame soorten (Walleyen & Vandekerkhove, 2002; Vandekerkhove et al. 2003). Alle in de steekproef opgenomen bomen werden geregistreerd en gepositioneerd, dus herinventarisaties zijn mogelijk. In de afgelopen 15 jaar is het afbraakproces gevorderd, wat zijn invloed heeft op de zwamengemeenschap. Tegelijkertijd werden ook afnames in stikstofdepositie geregistreerd, die de voedingsstatus van het dode

Pluteus thomsonii, Roetkleurige hertenzwam, saprotroof op dood hout (foto Ruben Walleyen)

hout en bijgevolg de samenstelling van de mycoflora kunnen beïnvloeden.

We onderzoeken hier:

- ◆ het effect van successie: door een herinventarisatie van dezelfde bomen als 15 jaar geleden, kan het effect van het afbraakstadium op de gemeenschap van houtsaprotrofen worden geanalyseerd;
- ◆ het effect van gewijzigde stikstofdruk en verdere 'rijping' van het ecosysteem.

Om dit effect op te sporen moet een set boomlijken geïnventariseerd worden die een vergelijkbaar aandeel diameterklassen en verteringsstadia bevat. De soortensamenstelling van deze vergelijkbare sets substraten kan dan worden vergeleken over de twee bemonsteringsperiodes. De jongste verteringsstadia zullen vertegenwoordigd worden door recent gevallen stammen die logischerwijze niet in de eerste inventarisatie waren opgenomen.

Omdat de site (Kersselaerspleyn in het Zoniënwoud, één van onze oudste bosreservaten) vroeger beheerd werd, zijn grote hoeveelheden dood hout een recent fenomeen (jaren 90), wat belangrijke gevolgen heeft voor de manier waarop bepaalde soorten het gebied en de dode bomen koloniseren. Langere aanwezigheid van deze grote hoeveelheden dood hout kan in de loop van de tijd hebben geleid tot een rijkere mycoflora. Anderzijds is er ook het gelijktijdige effect van de afgenomen stikstofdepositie in de afgelopen 20 jaar. De uitdaging zal zijn om deze twee processen te ontrafelen. Voor dit onderwerp werken de twee studenten nauw samen: Jana zal zich concentreren op de Ascomycota (enkel macrofungi) en de Agaricales, Nathan neemt de Aphylophorales voor zijn rekening. Voor de verwerking worden alle resultaten geïntegreerd, evenals deze van de epifytische mossen en vaatplanten.

Wie zin heeft om eens mee te gaan inventariseren op deze fantastische site waar zich de hoogste beukenboom van Europa bevindt (neen, ze zijn niet allemaal dood!), contacteert gerust Jana (jana.goes@ugent.be) of Nathan (nathan.schoutteten@ugent.be).

Ontrafelen van cryptische diversiteit in Europese melkzammen: willen de echte *Lactarius glyciosmus*, *necator*, *evosmus* en *stephensii* zich kenbaar maken? wordt het onderwerp van **Stefanie De Schrijver**. Dit onderwerp wordt mee begeleid door Jorinde Nuytinck (Naturalis Biodiversity Centre, Nederland).

Omdat we steeds meer toegang hebben tot de meest rechtstreekse informatie eigen aan levende wezens, nl. die van het DNA zelf, verwerven we zelfs in traditioneel goed bestudeerde genera nieuwe inzichten. Moleculaire gegevens onthullen het bestaan van een veel grotere hoeveelheid cryptische soorten dan eerder werd gedacht, ook in die groepen waarbij het concept van de morfologische soort van oudsher werd gebruikt om soorten te herkennen en af te bakenen. Ook zo bij de melkzwammen! Hoewel wij als hypothese hebben dat soortcomplexen meer voorkomen in *Lactifluus* dan in *Lactarius*, tonen onze recente moleculaire data dat er achter sommige van onze traditionele Europese melkzwamsoorten twee verborgen zitten. Dit is het geval voor Kokosmelkzwam (*Lactarius glyciosmus*), Zwartgroene melkzwam (*L. necator*), Vaaggeordelde melkzwam (*L. evosmus*) en de melktruffel *L. stephensii*.

Soorten afbakenen blijft een bijzondere uitdaging in de biologie waarbij tegenwoordig naast traditionele methoden ook geavanceerde moleculaire

Lactarius stephensii of zijn dubbelganger? (foto Mieke Verbeken)

technieken worden toegepast (vb. Bayesiaanse soortafbakening, gebaseerd op statistische methodes). De kunst is eigenlijk om zoveel mogelijk bewijsmateriaal te verzamelen onder de vorm van verschillende criteria waaraan wordt voldaan. Stefanie zal bovendien ook op zoek gaan naar bruikbare kenmerken om de verschillende dubbelgangers van elkaar te onderscheiden. We denken hier in de richting van gedetailleerd sporenonderzoek (met lichtmicroscopie en scanning elektronenmicroscopie). Hiervoor zal Stefanie samenwerken met Omer Van de Kerckhove. Ook op ecologische kenmerken (associatie met een bepaalde boomsoort!) zal worden gefocust. Aangezien veel *Lactarius*-soorten gastheerspecifiek zijn, is het mogelijk dat dit ecologische karakter op soortniveau een onderscheidend kenmerk is. Sommige van deze soortcomplexen zijn zó gemakkelijk herkenbaar in het veld (vb. *L. necator*!) dat er eigenlijk zelden in detail wordt gekeken naar de microscopie en dat er ook weinig veldbeschrijvingen voorhanden zijn. Voor Stefanie staat dus ook behoorlijk wat veldwerk op het programma, in Zweden, Duitsland en België! Maar bij deze ook een oproep aan u allen om, indien u het komende seizoen deze soorten tegenkomt, een goed gedocumenteerde collectie te maken of een seintje te geven zodat wij ook stalen voor moleculair onderzoek kunnen nemen van de paddenstoel en van de mycorrhizaworteltjes (stefanie.deschrijver@ugent.be).

Marie Froyen zal werken aan: Een update van de “Fungus Flora of tropical Africa” (FTTA): melkzwammen worden de best gedocumenteerde groep!

Acht jaar geleden publiceerden we een volume van “Fungus Flora of tropical Africa” over *Lactarius* (Verbeken & Walleyn, 2010), het resultaat van een grondige studie van de diversiteit van dit genus, dat in tropisch Afrika, zoals in veel andere delen van de wereld, één van de belangrijkste ectomycorrhizavormende genera vertegenwoordigt. Deze flora met uitgebreide beschrijvingen, tekeningen, foto's en een sleutel tot bijna 100 soorten maakte van de melkzwammen één van de best gedocumenteerde groepen van macrofungi in Afrika. De publicatie was ook een stimulans voor mycologen om deze groep te gaan bestuderen in een specifiek gebied van dit nog steeds ondergeëxploreerde continent, wat resulteerde in de beschrijving van heel wat nieuwe soorten sinds 2010. Even opmerken trouwens dat alle Afrikaanse soorten uniek zijn voor dit continent (endemische soorten voor Afrika)!

Het wordt tijd om FTTA-*Lactarius* een nieuw gezicht te geven en de positie als best gedocumenteerde groep in ere te houden. Een grondige update is nodig omdat:

- ♦ het Russulales-landschap serieus veranderde sinds de splitsing van *Lactarius* in *Lactarius*, *Lactifluus* en *Multifurca* en sinds voor *Lactifluus* (waartoe de meerderheid van de tropische melkzwammen behoort) een multi-locus fylogenie recent vertaald werd in een up-to-date infragenerische classificatie (doctoraatsstudie van Eske De Crop!, zie ook De Crop et al., 2017). De Afrikaanse soorten moeten hun juiste

Een Afrikaanse melkzwam (*Lactarius baliophaeus*) met transparante melk die eerst rood, dan zwart wordt en het vlees zwart doet verkleuren (foto: Mieke Verbeken)

plaats krijgen in dit nieuwe landschap;

- ◆ er ondertussen ongeveer 30 nieuwe soorten werden beschreven. Deze moeten aan de flora en de sleutel worden toegevoegd; beschrijvingen (macromorfologisch zowel als micromorfologisch) moeten worden aangevuld en geïllustreerd;
- ◆ er nu algemeen aanvaard wordt dat angiocarpe (truffelachtige) soorten thuishoren in het genus *Lactarius* en niet in aparte genera. Deze zijn zeldzaam in Afrika maar de drie gekende soorten moeten in de flora worden opgenomen.

Alle data (inclusief sequenties, foto's, tekeningen) zullen bovendien ook gedigitaliseerd worden in een uitgebreide databank.

Voor de jacht op ontbrekende gegevens en om de nieuwe identificatiesleutels in het veld uit te proberen, zal Marie deelnemen aan een expeditie naar Zambia en Zimbabwe in 2019 samen met Eske De Crop. Zij is zo enthousiast en gedreven dat zij nu zelfs al een beurs heeft binnengehaald om haar deelname te sponsoren!

Indien iemand een valies wil helpen dragen: marie.froyen@ugent.be.

Literatuur

De Crop E., Nuytinck J., Van de Putte K., Wisitrassameewong K., Hackel J., Stubbe D., Hyde K. D., Roy M., Halling R. E., Wang X., Moreau P., Eberhardt U. & Verbeken A. (2017). A multi-gene phylogeny of *Lactifluus* (Basidiomycota, Russulales) translated into a new infrageneric classification of the genus. *Persoonia* 38: 58–80.

Vandekerckhove K., van Dort K., Baeté H. & Walley R. (2003). Species richness of mosses, fungi and vascular plants on coarse woody debris of beech in the Flemish forest reserve 'Kersselaerspleyn' (Zoniënwoud). In: Rappé G., Busschots K. & Robbrecht E. (red.), BBB 2001 – Botanical biodiversity and the Belgian expertise. Proceedings of a symposium held in October 2001 at the National Botanical Garden of Belgium. *Scripta Botanica Belgica* 24: 83-91.

Verbeken A. & Walley R. (2010). *Lactarius*. Fungus Flora of Tropical Africa. Ed. J. de Greef, Nationale Plantentuin België. 161 pp., 54 pl.

Walley R. & Vandekerckhove K. (2002). Diversiteit, ecologie en indicatorwaarde van paddestoelen op groot dood beukenhout in het bosreservaat Kersselaerspleyn (Zoniënwoud). *Rapport IBW.Bb.R.2002.009*, 94 pp.

Drie boeken zijn toegevoegd aan onze bibliotheek.

- Geoffrey Kibby, 2017, Mushrooms and toadstools of Britain and Europe, Volume 1. (Baf 029/1)
- Arthur Lister, 1925, A monograph of the Mycetozoa, Third edition revised by Gulielma Lister. (Myx 001/2)
- G.W. Martin & C.J. Alexopoulos, 1969, The Myxomycetes. (Myx 020)

Sylvia De Pauw schonk de twee boeken over myxomyceten waarvoor we haar dan ook heel hartelijk danken.

Tot een volgende Sporen

Lucy

Vaste aanstelling voor Jorinde Nuytinck bij Naturalis Biodiversity Center

Georges Buelens en Eske De Crop

In april 2018 heeft Jorinde een vaste aanstelling gekregen als onderzoeker bij 'Naturalis Biodiversity Center' in Leiden. Hiervoor was ze vijf jaar als postdoc aan de slag bij Naturalis via het 'Kits van Waveren fonds'. Ze maakt deel uit van de 'Understanding Evolution Onderzoeksgroep' onder leiding van Vincent Merckx.

"De enorme en grotendeels onontdekte diversiteit aan paddenstoelen, schimmels en gisten maakt taxonomie van schimmels tot een uitdagende en opwindende discipline", aldus Jorinde.

"De enorme diversiteit van het leven heeft me altijd al gefascineerd, maar tijdens mijn studies biologie aan de Universiteit Gent leerde ik de enorme en onbekende diversiteit aan fungi kennen. Ongeveer 100.000 soorten fungi worden geaccepteerd in de huidige taxonomie, maar meer dan 400.000 namen van soorten fungi - waaronder talrijke synoniemen - zijn opgenomen in de literatuur en het is waarschijnlijk dat miljoenen nieuwe soorten nog steeds op beschrijving wachten. Hoe deze diversiteit evolueerde, is een nog groter mysterie. Gecombineerd met een sterke interesse voor moleculaire fylogenetica, deed dit me besluiten om een 'fungale taxonoom' te worden."

Carrière en huidig onderzoek

Als mycoloog werkt Jorinde voornamelijk op soorten uit de Russulales-orde, waarbij ze zich focust op het melkzwammengenus *Lactarius*. Jorinde startte haar melkzwammencarrière met een doctoraatsstudie over de groep rond *Lactarius deliciosus* in de onderzoeksgroep Mycologie van Mieke Verbeken aan de Universiteit Gent. Als postdoc-onderzoeker verbreedde ze daarna haar focus tot de Russulales en stond ze mee aan de bakermat van de splitsing van de agaricoïde Russulaceae-genera.

Als onderzoeker in Naturalis bestudeert ze momenteel de wereldwijde diversiteit van het genus *Lactarius* in ruimte en tijd, aan de hand van wereldwijde fylogenie en historische biogeografie. Hiervoor combineert ze veldwerk, morfologie, microscopie en moleculaire fylogenetische technieken om de evolutie en diversificatie van *Lactarius* te bestuderen. Daarnaast werkt ze samen met de mycologen in Gent en met Dr. Ursula Eberhardt (Stuttgart State Museum of Natural History) aan een barcoding project voor de identificatie van de Europese melkzwammen.

Jorinde werkt ook nauw samen met de KVMV en de Nederlandse Mycologische Vereniging. Zo loopt momenteel een barcoding project voor de moleculaire identificatie van soorten (*Russula*, *Cortinarius*...) en geeft ze vaak voordrachten.

Namens onze leden willen wij Jorinde van harte feliciteren met deze promotie!

Nieuwtjes uit recente tijdschriften (11.2)

Wim en Roosmarijn Veraghtert-Steeman
 wim.veraghtert@gmail.com - roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Coolia 61 2 – 2018

C. Noordeloos doet een oproep om meer aandacht te schenken aan voorjaarsstijfzwammen, met illustraties en een sleutel van de in Nederland voorkomende soorten. Een artikel over truffels en de genen die aantrekking tussen de geslachten regelen, werd geschreven door T.W. Kuyper, met als spraakmakende titel: "Truffelseks, waar zijn de mannen?". Dat graslandfungi bij ons ook soms in bossen voorkomen en in Noord-Amerika zelfs voornamelijk uit bossen bekend zijn, is dusdanig intrigerend dat E. Brouwer en P. Klok er een artikel aan wijden. N. Dam brengt ons het verhaal van de identificatie van witte knotsjes op mos, die uitsleutelen tot *Typhula pusila*, maar de identificatie blijft onbeslist. In dit artikel wordt de relevante literatuur ter discussie gesteld en wordt de betreffende collectie uitgebreid beschreven. K. Roobeek plantte het sclerotium (2,5 kg) van een eenjarige Franjeporiezwam in zijn tuin en viert nu de 15^e verjaardag van de soort. N. Klunder en H. van Hooff sporen iedereen aan om uit te kijken naar slijmzwammen op Groot hoefblad. Een verslag van het Cristella-weekend van de hand van A. van der Putte en H. Wassink levert foto's op van zeldzame soorten als *Meruliopsis taxicola*, *Tuber borchii*, *Strossmayeria basitricha*, *Oxyporus latemarginatus*...

Der Tintling 110 – 6/2017

Portret 205 behandelt *Coprinopsis laanii*, een inktzwam die macroscopisch te verwarren is met *Coprinopsis narcotica* die zich onderscheidt door een gasachtige geur. Deel 13 over eetbare paddenstoelen gaat over champignons, waarbij enkele eetbare en giftige champignons behandeld worden. G. Keizer behandelt enkele paddenstoelen die op bewerkt hout en op vochtige muren kunnen groeien, met foto's van *Gloeophyllum sepiarium*, *Phellinus contiguus*, *Pycnoporus cinnabarinus*, *Serpula lacrymans*... *Gymnopilus purpuratus*, een

soort die voorkomt op stronken van palmbomen, wordt behandeld door V. Kummer. De soorten van het genus *Callistosporium* worden uitgebreid geïllustreerd door M. Wilhelm en K. Büchler. Koraalzwammen uit het genus *Ramaria* in de omgeving van Potsdam worden uit de doeken gedaan door J. Ehrich. Verschillende soorten die voorkomen op Es, worden gebracht door M. Wilhelm en P. Büchler: *Clitopilus hobsonii*, *Crepidotus cesati*, *C. caspari*... Portret nr. 206 behandelt *Entoloma pallens*, een soort die sterk lijkt op *E. neglectum* en *E. excentricum*.

Miscellanea Mycologica nr 109

D. Deschuyteneer maakt een uitgebreide beschrijving van de micro- en macroscopie van *Psathyrella spadiceogrisea*. J.J. Wuilbaut illustreert enkele bijzondere vondsten van zijn reis in Catalonië: *Pisolithus arhizus*, *Suillus mediterraneensis*, *Inocybe jurana*, *Amanita ovoidea*...

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 4/2017

J.-P. Monti en Y. Delamadeleine starten met een reeks artikels over ascomyceten, waarvan hier het eerste deel dat over de verscheidene levenswijzen van deze taxonomische groep gaat. Een merkwaardige mycena-vondst in Wallis, *Mycena dura*, wordt uit de doeken gedaan door M. Urben.

Rivista di micologia 60.1

De derde Europese vondst van *Volvariella strangulata* gebeurde in Italië en wordt beschreven en geïllustreerd door A. Ballabeni. In voorbereiding van de monografie van "de genera *Hohenbuehelia* en *Resupinatus* in Europa" publiceren G. Consiglio en L. Setti een artikel over een paar nieuwe taxonomische ontdekkingen, waarbij onder andere ook de correcte typificatie van *Panus angustatus*. P. Voto behandelt zes soorten *Hebeloma*, waargenomen in een stedelijk plantsoen, met speciale aandacht voor de kritische bemerkingen bij determi-

natie van *H. hiemale*. Een aantal nomenclaturale nieuwigheden in het genus *Clavaria* worden gebracht door P. Franchii en M. Marchetti. De zeldzame vondst van *Verpa bohémica* var. *pallida* in Italië wordt beschreven en uitgebreid geïllustreerd door E. Battistin en M. Bianchi. Recente collecties van *Inocybe griseotarda* brachten de morfologische variabiliteit van deze soort aan het licht, die ondersteund werd door ITS-sequentiedata. Deze studie wordt in een artikel gebracht door E. Bizio, G. Firisin en F. Dovana.

Bulletin de la Société Mycologique de France – Tome 131, 1 en 2

X. Carteret wijdt een uitgebreid micro-morfologische artikel aan de gele tot geelachtige *Inocybes*: *I. quietiodor* f. *lilacinopes* f. nov., *I. kuthanii*, *I. xanthocephala*, *I. albostipata* sp. nov., *I. permelliolens*...

Y. Sellier, D. Sugny en G. Corriol maakten een gestandaardiseerd protocol op voor de studie en evaluatie van gazons en voedselarme graslanden met CHEGD-fungi (*Clavaria*, *Hygrocybe*, *Entoloma*, *Geoglossum*, *Dermoloma*).

Zeitschrift für Mykologie 83/2

Een artikel over de vesiculaire cellen van *Mutinus caninus*, *M. boninensis* en *Phallus impudicus* (*) is van de hand van H. Cléménçon. Een uitgebreide studie van *Verpa conica* werd gemaakt door V. Wähnert. Merkwaaardige vondsten van microscopisch kleine fytoparasieten worden gebracht door J. Kruse, H. Thiel, A. Schmidt en V. Kummer. M. Thines en J. Kruse behandelen enkele oömyceten in de winter. H.H. Halbwachs focust op de relatie tussen ectomycorrhizazwammen en hun symbiosepartner.

(*) Grinniken

met mycologen (Staf Persoons)

Colofon

SPOREN is een uitgave van de KVMV, de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging vzw.

Afdelingen: Antwerpse Mycologische Kring (AMK), Mycologische Werkgroep Limburg (Mycolim), Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep (OVMW) en Zelfstandige Werkgroep voor Amateurmycologen (ZWAM).

Voorzitter: Myriam de Haan

Leopoldstraat 20, bus 1.1, 2850 Boom - 03 888 75 14 - myriam.de.haan@skynet.be

Ondervoorzitter: Mieke Verbeken

Predikherenstraat 37, 8750 Wingene - 051 65 89 80 - mieke.verbeken@ugent.be

Penningmeester: Lieve Van Boeckel-Deceuninck

Alexander Franckstraat 235 - bus 3, 2530 Boechout - 03 455 01 27 - 0475 268 167 - lieve.deceuninck@skynet.be

Secretaris: Dieter Slos

Weitingstraat 8, 9881 Aalter - 09 374 63 11 - dieterslos@gmail.com

Ledenadministratie: Robert De Ceuster

Kloosterbergstraat 34, 3290 Diest - 013 33 57 96 - robert.de.ceuster@scarlet.be

Overige bestuurders:

André De Kesel, Haesaertsplaats 15, 2850 Boom - 0473 927 926 - andre.dekesel@plantentuinmeise.be

Georges Buelens, Grensstraat 56, 3271 Averbode - 0471 205 014 - georges.buelens@telenet.be

Gut Driesen-Tilkin, Kruisheideweg 32, 3520 Zonhoven - 011 72 59 24 - driesen.tilkin@gmail.com

Richard Pawlowski, Naaldert 8, 3550 Heusden-Zolder - richard.pawlowski@scarlet.be

Roosmarijn Steeman, Bist 66, 2500 Lier - 0485 68 88 48 - roosmarijn.steeman@gmail.com

Wim Veraghtert, Bist 66, 2500 Lier - 0496 97 87 79 - wim.veraghtert@gmail.com

Internet: KVMV: www.kvmv.be

AMK, MYCOLYM, OVMW en ZWAM vindt u onder de rubriek "Afdelingen"

Verantwoordelijke bibliotheek:

Lucy de Nave, Jan Van Rijswijcklaan 277, 2020 Antwerpen - lucy.denave@antwerpen.be

FUNBEL

Secr.: Emile Vandeven, Kleinewinkellaan 53 bus 1, 1853 Strombeek-Bever, 02 267 74 18 - vandeven.emile@skynet.be

Lidmaatschap KVMV 2018: bedraagt 21 euro (gezinslidgeld 23 euro), te storten op de rekening IBAN BE17 7370 1875 7621 (BIC-code KREDBEBB) van de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging, Universiteitsplein 1, 2610 Antwerpen. Voor buitenlandse leden bedraagt het lidmaatschap 28 euro (30 euro voor een gezin). De eventuele bankkosten worden gedragen door de opdrachtgever. *Sterbeekia* en de nieuwsbrief *Sporen* (4 maal/jaar) zijn begrepen in het lidgeld.

Sporen

Verantwoordelijke uitgever: Danny Minnebo, Kleine Molenstraat 19, 9290 Overmere

Redactieleden: Georges Buelens, Robert De Ceuster, Gut Tilkin, Lieve Deceuninck en Ruben De Lange

Eindredactie en lay-out: Danny Minnebo - 09 367 95 49 - minnebo.troch@pandora.be

Ieder lid kan publiceren in *Sporen*. **Teksten** voor volgend nummer moeten **vóór 1 augustus 2018** gemaild worden naar het redactielid van zijn afdeling:

AMK	> Lieve Deceuninck	- lieve.deceuninck@skynet.be
MYCOLIM	> Gut Tilkin	- driesen.tilkin@gmail.com
OVMW	> Peter Verstraeten	- verstraeten.peter@skynet.be
ZWAM	> Georges Buelens	- georges.buelens@telenet.be

Foto's of figuren in de tekst worden best nog eens afzonderlijk meegestuurd als beeldbestand, liefst als .jpg.

COPYRIGHT ©

Het copyright voor tekst en illustraties van de artikels berust bij de Koninklijke Vlaamse Mycologische Vereniging (KVMV). Auteurs behouden het recht om de eigen tekst en illustraties voor andere doeleinden te gebruiken. Het is niet toegestaan volledige of gedeelten van artikels of illustraties over te nemen zonder toestemming van de redactie.

ISSN 2030-367X

Inhoud

1	Editoriaal	<i>M. Verbeken</i>
2	Excursiekalender	
4	Educatieve bijeenkomsten	
6	Essenzwam - <i>Perenniporia fraxinea</i>	<i>G. Buelens</i>
8	Verrassende vondsten kort toegelicht (5)	<i>Div. - red. G. Tilkin</i>
	<i>Cystoderma simulatum</i> - Winterkorrelhoed	<i>M. Verbiest</i>
	<i>Phlebiella fibrillosa</i> - Rafelig wasje	<i>G. Tilkin</i>
12	Mycology@ugent	<i>M. Verbeken</i>
15	Bib-nieuws	<i>L. de Nave</i>
16	Vaste aanstelling voor Jorinde Nuytinck bij Naturalis Biodiversity Center	<i>G. Buelens / E. De Crop</i>
17	Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	<i>R. Steeman / W. Veraghtert</i>
18	Cartoon Perry	<i>S. Persoons</i>